

Freske na oboku prezbiterija v cerkvi sv. Janeza Krstnika na Mirni so bile odkrite in restavrirane leta 1968. Že njihov restavrator Izidor Mole je freske ocenil, da »so med najbolj kvalitetnimi in najbolj ohranjenimi pri nas«. Deset let kasneje ga je dopolnil naš odličen poznavalec srednjeveškega slikarstva dr. Janez Höfler: »Mirnski svetniki in svetnice ostajajo samosvoj slikarski višek pozne gotike na slovenskih tleh.« Prosto stoječe svetniške postave in figure angelov muzikantov nas presenetijo s sodobnim pojmovanjem človeškega lika, ki sledi novemu realizmu, ki ga je v drugi polovici 15. stoletja vzpostavilo zgodnje nizozemsko slikarstvo, in sicer pod odločilnimi vplivi zgodnje nemške grafike, posebej Mojstra E. S. Leta 2002 je dr. Janez Höfler poslikavo mirnskega oboka označil kot »evropsko pomemben spomenik«.

Kdo je naročnik mirnskih fresk v prezbiteriju? V vodniku po gradu Mirna Speča lepota je dr. Marko Marin zapisal, da je dala »med leti 1463 in 1465 plemkinja z Mirnskega gradu poslikati s freskami ž. c. Janeza Krstnika na Mirni slikarju Mojstru Bolfgangu.« Po njegovem mnenju je donatorica upodobljena v cerkvi na prvi stranski ploskvi okna v prezbiteriju. Kdo bi torej lahko bila ta plemkinja?

Grad Mirna je kot deželnoknežji fevd od 1461 do 1468 upravljal Vigul Turjaški, ki je bil poročen z Nežo Kozjaško, sorodnico Hermana Kozjaškega, ki je imel pred tem mirnski grad v lasti kot celjski fevd. Vpliv Vigula Turjaškega je moral biti v Mirnski dolini tedaj zelo močan, saj je imel v lasti še Dob pri Mirni in Rakovnik pri Mirni, od krškega škofa pa je dobil v upravljanje tudi grad Škrljevo. Temu primerno velik je bil ugled njegove soproge Neže Kozjaške. Če drži trditev dr. Marka Marina o naročniku poslikave, potem je bila donatorica Bolfgangovih mirnskih fresk po vsem sodeč Neža Kozjaška.

Na fotografski razstavi nas ne zanima celotna Bolfgangova poslikava oboka prezbiterija v mirnski cerkvi, ampak le angeli z glasbili v obočnih kapah nad stenami. Angelsko ali nebeško liturgijo so v evropski likovni umetnosti predstavljali najprej angeli brez glasbil, nato so angelom dodali trakove z napisi cerkvenih hvalnic in knjige, šele v zadnji razvojni fazi so angeli dobili v roke note in glasbila. Na mirnskih freskah 'angelski koncert' ustreza predstavam cerkvenih očetov o 'angelski' ali

'nebeški' glasbi: angeli, ki z napisnimi trakovi, orodji trpljenja in glasbili hvalijo Boga, so nosilci nebeške hvalnice in nebeške liturgije. Muzicirajočih angelov na mirnskih freskah je dvajset, šestnajst od njih ima v rokah glasbilo. Do Bolfgangove upodobitve v slovenskem stenskem slikarstvu ne poznamo tako sklenjene in številčne zasedbe angelov s toliko različnimi glasbili, meni dr. Janez Höfler. Freske so, kolikor so ohranjene, likovno jasne in pregledne, glasbila so natančno naslikana, prav tako njihova praktična uporaba. Fresk sicer ne moremo jemati za neizpodbiten dokaz, da so bila upodobljena glasbila pri nas v praktični uporabi. A Bolfgangova upodobitev angela z oprekljem vendarle kaže na izvajalsko prakso domačega okolja. Gre namreč za glasbilo, ki je v tem času značilno izključno za slovenski etnični prostor in ga ostala Evropa v tej obliki ne pozna. Vsekakor so upodobljena glasbila na mirnskih freskah dragocen vir za spoznavanje srednjeveških glasbil in igranja nanje.

Fotografije Bolfgangovih angelov z glasbili, ki so na razstavi, so same po sebi zgolj in samo arhivski dokument, ki kažejo na stanje mirnskih fresk 3. avgusta 2017. Primerjava s fotografijami, ki jih je napravil Institut für mittelalterliche Realienkunde Krems maja 1988 in jih hrani INDOK center, kaže, da so freske danes, 50 let od odkritja, v slabšem stanju, kot so bile 20 let po restavriranju.

Moč fotografije je v tem, da nas pritegne nase. Ko imamo na izbiro, da pogledamo fotografijo stvari ali stvar samo, se izognemo dejanskemu in usmerimo pozornost k fotografiji. Dokumentarna fotografija opravlja vlogo medija, posrednika do stvari: usmerja pogled nase in na stvari, ki jih predstavlja. Brez fotografske razstave med fotografiranimi originali bi bilo tako, kot je bilo največkrat doslej: hodili bi mimo Bolfgangovih fresk. Samoumevno je, da so tu, a nam je vseeno.

Posebnost nocojšnjega dogodka ni v sami fotografski razstavi, ampak v tem, da je razstava postavljena v prostor, kjer se fotografirani originali nahajajo. In da bomo poslušali koncert na glasbilih, ki so upodobljena na mirnskih freskah. Fotografska razstava in koncert na srednjeveških glasbilih ansambla Capella Carniola pravzaprav usmerjata pozornost k originalnim Bolfgangovim freskam na oboku prezbiterja.